

Täysistunto

Tiistai 18.10.2022 klo 13.59—18.31

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 1 luvun 1 §:n ja merityösopimuslain 13 luvun 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 215/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin asiassa tässä vaiheessa enintään se 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.33 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävän hallituksen esityksen tavoitteena on työsuhteen määrittelyn selkeyttäminen epäselvissä ja tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Työn tekemisen tavoissa on viime aikoina tapahtunut muutoksia muun muassa alustatalouden, kevytyrittäjyyden ja muiden itsensä työllistämisen muotojen yleistymisen myötä. Samalla työsuhteessa tehtävän työn ja yrittäjätyön välisten rajapintojen voidaan katsoa jossakin määrin hämärtyneen. Aina ei ole selvää se, missä oikeussuhteessa työtä tosiasiallisesti tehdään. Epäselvyys oikeussuhteen luonteesta ei ole toivottavaa työnteon osapuolten eikä sitä arvioivien viranomaistenkaan näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan työsopimuslaissa säädetyn soveltamisalasäännöksen täsmentämistä. Siihen lisätään säännös kokonaisharkinnan tekemisestä silloin, kun työntekosuhteen oikeudellista muotoa koskevaan arviointiin sisältyy tulkinnanvaraisuutta. Säännöksessä säädettäisiin kokonaisharkinnassa huomioon otettavista seikoista. Kokonaisharkinnassa otettaisiin huomioon työn tekemistä koskevat ehdot, olosuhteet, joissa työtä tehdään, osapuolten tarkoitus työntekosuhteen oikeudellisesta luonteesta sekä muut osapuolten tosiasialliseen asemaan vaikuttavat seikat. Ratkaisu siitä, onko kyseessä työsuhteessa vai yrittäjänä tehtävä työ, tehdään siis kaikkien työn tekemiseen ja teettämiseen vaikuttavien seikkojen perusteella. Työsopimuslaissa säädettyihin työsuhteen perustunnusmerkkeihin ei ehdoteta tässä esityksessä muutoksia. Työsuhteen perustunnusmerkit ovat pysyneet pääpiirteiltään muuttumattomina jo yli vuosisadan ajan. Jatkossakin työsuhteisesta työstä on kysymys silloin, kun työtä tehdään työsuhteen perustuen työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena vastiketta vastaan. Jotta kysymys olisi työsuhteesta, on kaikkien näiden edellä mainittujen tunnusmerkkien täytyttävä. Nyt ehdotettava kokonaisharkinta tulisi kysymykseen niissä tapauksissa, kun näiden perustunnusmerkkien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

täyttymisestä huolimatta ei ole täysin varmuutta siitä, tehdäänkö työtä työsuhteessa vai yrittäjänä.

Kokonaisharkintaa koskevan säännöksen lisäämisellä on tarkoitus tarjota apuvälineitä työsuhteen ja yrittäjänä tehtävän työn erottamiseen epäselvissä ja tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Muutos auttaa esimerkiksi työnteon osapuolia ja myös viranomaisia tekemään rajanvetoja työsuhteessa ja yrittäjänä tehtävän työn välillä. Hallitusohjelman mukaisesti esityksen tavoitteena on myös estää työsuhteen naamioimista muuksi kuin työsuhteeksi ja vähentää työelämän epävarmuutta varmistamalla, että työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät oikein. On selvää, että esimerkiksi työntekosuhteen nimeäminen yrittäjäsuhteeksi ei ratkaise oikeussuhteen luonnetta, jos tosiasialliset työnteon olosuhteet eivät vastaa tätä nimikettä.

Kokonaisharkintaa koskevan työsopimuslain muutosehdotuksen lisäksi esityksessä ehdotetaan teknisluonteista virheen korjausta merityösopimuslain nähtävänäpitoa koskevaan säännökseen.

Esityksessä ehdotetaan, että työsopimuslain soveltamisalasäännöksen muuttamista koskeva laki tulisi voimaan 1. heinäkuuta 2023 ja merityösopimuslain muutosehdotus mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Essayah.

14.37 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tämän lakiesityksen esittelystä.

On toki tärkeää, että meillä Suomessa varmistetaan, että ihmisiä ei esimerkiksi pakoteta niin sanottuun pakkoyrittäjyyteen, jossa oikeasti eivät yrittäjyyden tunnusmerkit täyty vaan on kyseessä työsuhteeksi naamioitu pakkoyrittäjyys. Ja tietysti se, että tässä lakiesityksessä nimenomaisesti on tarkoituksena ja on kyse siitä, että tässä halutaan tulkinnanvaraisessa tilanteessa tällaista kokonaisharkintaa käyttää, on sinällensä varmastikin ihan hyvä.

Mutta tässä yhteydessä on pakko nostaa esille se, että tuossa sosiaaliturvakomiteassa on paljon käsitelty juuri tätä yrittäjyyden ja sitten toisaalta työsuhteen välistä aluetta ja tuntuu, että tänä päivänä yhä useammin ihmiset sijoittuvat siihen — niin kuin ministerikin täällä mainitsi — muun muassa alustatalouden tehtävissä ja toimissa, myöskin monenlaisissa erilaisissa palvelualan tehtävissä. Siinä mielessä, ministeri kun on paikalla, ajattelin kysyä, onko ministeriössä ollut mitään keskustelua siitä, että Suomessa pitäisi lähteä pohtimaan tällaista jonkunlaista yhdistelmävakuutusta, jossa voitaisiin ottaa huomioon se, että samalla ihmisellä saattaa olla esimerkiksi toimeksiantoja, hän saattaa tehdä osan töistään verokortilla tai sitten hän on yrittäjänä ennakoperintärekisterissä.

Tuossa viime viikolla kun meillä oli mahdollisuus olla taiteitten alojen edustajien kanssa pohtimassa näitä sosiaaliturvakomitean linjauksia, niin siellä tuli esille se, että oikeastaan valtaosa taiteilijoista tekee työnsä juuri tällä tavalla epätyypillisissä työsuhteissa ja tulot kertyvät monenlaisista erilaisista puroista. Ja siinä mielessä ajattelen, että olisi hyvä, jos me Suomessa voitaisiin tehdä järjestelmä, jossa olisi mahdollisuus tunnistaa tämä tosiasia, elämäntilanne, missä monet ovat. Tuntuu, että meillä lainsäädännön kannalta katsotaan vain hyvin tiukasti, että joko ollaan yrittäjiä tai sitten ollaan työsuhteissa, ja tämä ei ole se tosi elämäntilanne tänä päivänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

Samanaikaisesti täällä talossa meillä on käsiteltävänä sitten myöskin YEL-lain uudistus, joka on omalta osaltaan saanut ihmisiä hyvin hämmentyneeseen tilaan, erityisesti tällaisia yksinyrittäjiä, jotka ovat ihmetelleet, että tähänkö se yrittäjän vapaus sitten loppui: nyt katsotaan sitten jotakin mediaanitulotaulukkoa ja siltä perusteelta lähdetään miettimään, mitkä ovatkaan ne eläkevakuuttamisen ehdot. Elikkä ihmiset toisaalta kokevat niin, että ei ole tarpeeksi sitä yrittäjän vapautta, ja toisaalta sitten totta kai ollaan huolissaan siitä, onko meidän järjestelmä sellainen, joka varmistaa sen, että ihmisillä on myöskin sosiaaliturva, on sairauspäiväraha ja eläketurva kertymässä sitten [Puhemies koputtaa] näistä erilaisista tuloista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

14.40 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on antaa lain soveltajille apuvälineitä erityisesti työsuhteisen työn ja yrittäjänä tehtävän työn väliseen rajanvetoon. Tavoitteena on estää työsuhteen naamiointi muuksi kuin työsuhteeksi sekä vähentää työelämän epävarmuutta.

Hallitus esittää, että työsopimuslain soveltamisalasäännöstä täsmennettäisiin lisäämällä siihen säännös kokonaisharkinnan tekemisestä tulkinnanvaraisissa ja epäselvissä tilanteissa. Kokonaisharkinta tulisi tehdä, jos oikeussuhteen luonne jää perustunnusmerkistön tarkastelun jälkeen edelleen epäselväksi. Työsuhteen perustunnusmerkistöön ei ehdoteta muutoksia. Tavoitteena on täsmentää ja selkeyttää työsuhteen määrittelyä tulkinnanvaraisissa ja epäselvissä tilanteissa.

Komission esittämien arvioiden mukaan yhdeksän kymmenestä EU:ssa toimivasta alustasta luokittelee alustan kautta työskentelevät henkilöt itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi. Kuitenkin jopa viiden ja puolen miljoonan työtä välittävän digitaalisen alustan kautta työskentelevän henkilön ammattiasema on saatettu komission mukaan määrittää virheellisesti. Viime vuosina työsuhteessa tehtävän työn ja yrittäjänä tehtävän työn välimaastoon on syntynyt uudenlaisia työnteon muotoja, joiden osalta ei ole välttämättä aina selvää, missä oikeussuhteessa työtä tehdään. Tällaisina voidaan mainita esimerkiksi erilaisten digitaalisten alustojen välityksellä tai avulla tehtävä työ, niin sanottu kevytyrittäjyys, laskutusosuuskuntien käyttö tai työosuuskunnan lukuun tehtävä työ.

Hallituksen esityksen tavoitteista huolimatta muutokset eivät selkeytä lainsäädäntöä tai sen tulkintaa eivätkä täsmennä työsopimuksen käsitettä, eikä se anna lisävälineitä työpaijoille ja sopimusten osapuolille. Se ei myöskään paranna työmarkkinoilla alisteisessa ja riippuvaisessa asemassa olevien oikeudellista asemaa. Suurimmassa osassa lausuntopalautteista arvioitiin, ettei ehdotus selkeyttäisi nykytilaa tai toteuttaisi hallitusohjelman tavoitteita. Useassa lausunnossa katsottiin, ettei esitystä tulisi viedä eteenpäin lausunnoilla olleessa luonnoksessa esitetyssä muodossa. Työsuojeluviranomainenkin arvioi, ettei ehdotettu muutos selkeyttäisi oikeustilaa riittävästi.

Arvoisa puhemies! Koska esitys vaikuttaa tarpeettomalta tai se ei ratkaise ongelmia, joita sillä on tarkoitus ratkaista, olisi perusteltua hylätä esitys tai odottaa EU:n alustatyödirektiivin valmistumista ja valmistella sitten direktiivin mukainen esitys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Taimela.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

14.43 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä salissa on käynyt jo ilmi, tämän esityksen tavoite on todellakin täsmentää ja selkeyttää työsuhteen käsitteen määrittelyä tulkinnanvaraisissa ja epäselvissä tilanteissa, erityisesti työsuhteessa ja yrittäjänä tehtävän työn välisessä rajanvedossa. Momenttiin lisättäisiin kokonaisharkinnan tekemistä koskeva vaatimus tilanteissa, joissa säädettyjen työsuhteen tunnusmerkkien arvioimisen jälkeen työntekoa koskevan oikeussuhteen luonne jää edelleen epäselväksi tai tulkinnanvaraiseksi. Se, että estämme kaikin tavoin lainsäädännön keinoin työsuhteen naamioimisen muuksi kuin työsuhteeksi, on mielestäni meidän tehtävämme. Toki valtaosassa työelämän sopimussuhteista on täysin selvää, tehdäänkö työtä työsuhteessa työnantajana vai yrittäjänä, sekin on syytä tämän lain käsittelyssä ja lähete keskustelussa sanoa ääneen. Työsuhteessa tehtävän työn erottaminen yrittäjänä tehtävästä työstä on merkittävää osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Työsopimuslain täsmentämisellä estetään työsuhteen naamiointi muuksi kuin työsuhteeksi tilanteissa, joissa työsuhteen tunnusmerkit tosiasiasa täyttyvät.

Itse kannan erityistä huolta siitä, että sana ”pakkoyrittäjyys” tulee negatiivisessa mielessä nykyään kovin useasti esille eri verkostojen kanssa keskusteltaessa, kuten erilaisissa puhetilaisuuksissa, ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassakin, kun olemme käsitelleet erilaisia hallituksen lakihankkeita, tämä kevytyrittäjyys, joka on korvattu aika usein pakkoyrittäjyydellä, on noussut useissa asiantuntijakuulemisissa esiin nimenomaan eri lakihankkeiden kohdalla. Onkin syytä paitsi seurata tämän lain hengen toteutumista myös miettiä jopa uusia lainsäädäntöhankkeita asian suhteen seuraavalla vaalikaudella. Uudelleenarviointi tulee varmasti sitäkin kautta esiin, että alustatyön kohdalla käydään parhaillaan neuvotte-luita EU-jäsenmaiden kesken.

Ja toisin kuin edustaja Lehto edellä, ajattelen niin, että kaikki keinot, joilla me pystytään puuttumaan näihin asioihin ja tekemään selväksi se, kuka on työsuhteessa ja kuka on yrittäjä, eli kaikki keinot sen eteen, kun me puhumme siitä, että me haluamme kitkeä tällaisen tarkoituksellisen pakkoyrittäjyyden, pitää pystyä tekemään. Tämä on yksi niistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Myllykoski.

14.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä on ollut hyviä puheenvuoroja, ja olen kanssa sitä mieltä, että vaikka tällä ei aivan maaliin asti päästä, niin tämä asia kuitenkin etenee tälläkin kertaa oikeaan suuntaan — kun päinvastoin voisi olla, mutta ei onneksi tämän hallituksen aikana.

Edustaja Essayah toi tärkeän asian esille. Kyllä meillä pitää olla välineitä ja mahdollisuuksia, koska ihmisillä on erilaisia tapoja hankkia elantoa itselleen ja perheelleen. Meillä pitää olla välineistö sitä varten, jos sitä yrittäjätyötä ei tule niin paljoa, tai sitten on nimenomaan niin, että osa tekee tällaisia konsultaatiokeikkoja, joista sitten maksetaan palkkaa, onneksi näin.

Mutta, mikä tärkeätä, tämä sana ”kevytyrittäjyys” nousee tässäkin esille, ja se on vitsaus meidän yritysten välillä kilpailuneutraliteetin osalta. Ja sen jos minkä pitäisi huolestuttaa tässä salissa kaikkia eduskuntapuolueita, niin että pidämme meidän suomalaisten yrittäjien toimintaedellytykset ja mahdollisuudet kilpailla markkinoilla tasavertaisina ja niin ettei tällamoista hyväksikäyttävää järjestelyä kuin kevytyrittäjyys tai pakkoyrittäjyys olisi.

Meillä on paljon siirtynyt ihmisiä pakosta yrittäjiksi. Ollaan annettu esimerkiksi jossain kioskipalveluita harjoittavassa norjalaisomisteisessa yrityksessä työntekijälle valinnan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

mahdollisuus, että oletko yrittäjä ja että jos ei teistä joku lähde yrittäjäksi, niin sitten otetaan jostain se yrittäjä. Tässä kohtaa sitten säädellään se työn tekemisen aika, eli enemmän kuin 40 tuntia viikossa edellytetään jo näillä sopimuksilla. Minun mielestäni tässäkin yhteydessä on hyvä huomata, että tämä meidän kenttä on erittäin repaleinen, ja lähtökohtaisesti pitää ajatella niin, että se työsuhte ja lainsäädäntö on sen heikomman osapuolen turvaksi laadittu, ja sitä kohti pitää edelleen eteenpäin mennä.

Mutta tässä vaiheessa kiitoksia ministerille esittelystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Pekonen.

14.48 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitos minunkin puolestani ministerille esityksen esittelystä. Tämä on tosiaan hallitusohjelmaan kirjattu asia — tosin tuo kirjaus on siinä hallitusohjelmassa ehkä hieman tiukempi ja tarkkarajaisempi kuin se, mihin lopputulemaan nyt kolmikantaisesti neuvotellen päästiin. Mutta hyvä, että tämä esitys on nyt täällä.

Kuluneen syksyn aikana työsuhteen naamioiminen ja tämä alustatalouden lisäämä niin sanottu pakkoyrittäjyys on noussut esiin useassa valiokunnan kuulemassa asiantuntijapuheenvuorossa, mihin edustaja Taimelakin tässä edellä viittasi, ja siksi on erittäin tärkeää, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota ja siihen myöskin puututaan. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä on suojeltava työelämän väärinkäytöltä. Tahdonvastaisesti yrittäjiksi päätyvät erityisesti ihmiset, joilla ei ole esimerkiksi tarvittavaa kielitaitoa, ja ehkä mainitsen tässä nyt erityisesti rakennusalan, kuljetusalan sekä ruokalahettipalvelut. No, ongelmia aiheuttaa esimerkiksi se, että osa työntekijöistä on luullut allekirjoittaneensa uuden työsopimuksen, vaikka todellisuudessa allekirjoitettavana onkin ollut yrittäjän toimeksiantosopimus.

Tämä hallituksen esitys on hyvä, ja se on oikeansuuntainen, mutta minä pelkään, että se on ehkä vähän riittämätön, ja ehkä jatkossa tarvitaankin sitten seurantaa ja arviointia mahdollisista jatkotoimista. Minä olisinkin vielä kysynyt ministeriltä tuosta työsuhteolettamman käyttöönotosta: oliko se esillä, ja pidätkö mahdollisena sitä lisätä vielä tähän esitykseen, jolloinka siis työnantajan pitäisi pystyä osoittamaan, miksi työtä ei teetetä normaalis- sa työsuhteessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Satonen.

14.50 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä asiassa on kyse hankalasta kokonaisuudesta. Tätä yrittäjän ja palkansaajan välistä raja-aitaa on jo pitkään yritetty ratkoa siinä tilanteessa, että henkilö tekee molempia, ja aivan kuten edustaja Essayah viittasi, tätä on käsitelty myös sosiaaliturvakomiteassa, ja siinä ei kauhean yksinkertaista ja helppoa ratkaisua ole. Tässä nyt ihan pikkasen liikutaan, ja täytyy sitten arvioida valiokuntakäsittelyssä, kuinka viisasta se on, mutta isossa mittakaavassa meillä olisi kyllä ehdoton tarve löytää siihen ratkaisu, koska meillä on ihmisiä, jotka toimivat samaan aikaan sekä yrittäjänä — no, voi olla myös kevytyrittäjänä — että sitten palkansaajana. Näitä tilanteita on, ja niitä on jatkossa entistä enemmän. Ehkä se on tässä keskustelussa jäänyt pieneen rooliin, että hyvin monta kertaa kyse on myös siitä, että ihminen itse haluaa tällä tavalla itsensä elättää. Sitten on tietysti niitä, jotka elättävät itsensä osittain tällä tavalla sen vuoksi, että heille ei esimerkiksi ole kokoaikaista työsuhdetta tarjolla. Eli siinä on niin kuin sekä—että.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

Sitten kun mennään tänne alustatyön puolelle, niin tämä on myös sillä tavalla erittäin vaikea asia, että on tietysti niin, että kukaan ei varmaan tässä salissa kannata minkäänlaista pakkoyrittäjyyttä, se ei kuulu suomalaiseen yhteiskuntaan. Ja on tietysti selvää, että siinä on myös kilpailunäkökulma, että tämä kevytyrittäjämallikaan ei saa olla sitten ikään kuin liian houkutteleva suhteessa perinteiseen yksinyrittäjyyteen — ymmärrän kyllä tämänkin raja-aidan. Mutta samaan aikaan kyllä muistuttaisin myöskin kollegoja siellä vasemmalla, että kyllähän tämä alustatyö on myös luonut paljon semmoisia työpaikkoja, joita aikaisemmin ei ole ollut ollenkaan, niin että tässä on myöskin se asia huomioitava. Tässä pitäisi sellainen tasapaino löytää, että työehdot ovat kohtuulliset ja lain salliman mukaiset mutta ei kuitenkaan myöskään tapettaisi niitä uusia työmahdollisuuksia, mitkä siellä ovat olemassa. Eli meidän pitäisi tällainen tasapaino tähän löytää, ja tätä varmaan joutuu sitten omalta osaltaan myöskin seuraava hallitus miettimään.

Ja vielä viittaan myöskin edustaja Essayahin lausuntoon tästä YEListä. Eli se hallituksen esitys, joka täällä on sisällä, on monessa suhteessa ongelmallinen, koska se on liian joustamaton — ei huomioi esimerkiksi yksinyrittäjän todellisia kustannuksia vaan menee keskiarvon mukaan — mutta ennen kaikkea se on ongelmallinen niitten osalta, jotka ovat osittain yrittäjiä ja jotka sitten osittain myös saavat muuta tuloa. Eli erittäin hankala kokonaisuus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lohikoski.

14.53 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Työsuhteen naamioiminen yrittäjyydeksi polkee työelämässä heikommassa asemassa olevien oikeuksia. Yrittäjäksi pakottaminen on työnantajavelvollisuuksien kiertämistä. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia on suojeltava työelämän väärinkäytöksiltä, ja tämä on meidän lainsäätäjien tehtävä. Näennäistä yrittäjyyttä ja pakkoyrittäjyyttä on havaittu erityisesti rakennusallalla, mutta myös esimerkiksi ruokalahettipalveluissa osa työntekijöistä luulee allekirjoittaneensa uuden työsopimuksen, vaikka tosiasiallisesti kyseessä on ollut yrittäjän toimeksiantosopimus.

Yrittäjäksi pakottaminen on työnantajavelvollisuuksien kiertämistä. Työnantajavelvoitteiden kiertäminen lisää puolestaan valitettavasti harmaata taloutta, ja pahimmillaan kyse saattaa olla jopa ihmiskaupasta. Pakkoyrittäjiksi joutuneet työntekijät saattavat olla myös vailla tarvittavaa kielitaitoa. Kevyt- ja yksinyrittäjyyden kasvu on toki esimerkiksi alustatalouteen synnyttänyt uusia työpaikkoja, kuten edustaja siellä salin oikealla laidalla sanoi, mutta ehkä olennaista on miettiä myös sitä, minkälaisia työpaikkoja alustatalous on synnyttänyt.

Arvoisa puhemies! Työsuhteiden naamioiminen ja alustatalouden lisäämä pakkoyrittäjyys ovat kasvavia ongelmia, joihin tulee puuttua täsmentämällä työsopimuksen määrittelyä. Työsuhteen tunnusmerkit täyttävästä työstä on maksettava työehtosopimuksen mukainen palkka ja tarjottava myös työntekijälle kuuluva suoja. Monilla luovillakin aloilla on paljon yrittäjänä töitä tekeviä, joilla ei ole välttämättä työssään varsinaista yrittäjän vapautta, mutta työkeikkoja ei anneta muutoin kuin vain yrittäjyyden muodossa.

Lain täsmentäminen ilman oikeussuojakeinojen tehostamista ei kuitenkaan valitettavasti estä joidenkin lausuntojen mukaan työsopimussuhteen naamiointia yrittäjyydeksi. SAK ja STTK ovat kriittisiä lausunnoissaan, joissa he puhuvat siitä, että kokonaisharkintaa koskevista yksityiskohdista korostuu perusteluissa osapuolten yhteinen tarkoitus ja sopimuksen syntymistä koskeva neuvottelutilanne, kun arvioidaan sopimussuhteen oikeudellista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

luonnetta. Ja tässä on todettu, että lähtökohta perustuu virheelliseen oletukseen siitä, että kyse olisi tasavertaisista neuvotteluosapuolista, mikä ei kuitenkaan ole todellisuutta työelämän käytännöissä.

Esitys on siis tärkeä askel eteenpäin, mutta alustatalouden luomat pakkoyrittäjyyden muodot ovat varmasti lisääntymässä. Siksi näitä lainsäädännön päivittämistarpeita on tärkeää [Puhemies koputtaa] seurata tarkkaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt vielä edustaja Kalmari ja sen jälkeen ministeri Haataisen loppupuheenvuoro.

14.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Mielestäni tämä lainsäädäntöehdotus on hyvä. Nykypäivänä yhä useammin ihan tavallisille aloille ja etenkin opiskelijoiden keskuuteen tarjotaan työpaikkoja, joissa sanasto ja koko lähestymistapa viittaavat siihen, että opiskelijaa oltaisiin palkkaamassa kesätöihin, ja sitten siellä onkin loppujen lopuksi kyse pakkoyrittäjyydestä. Ja jos opiskelija alkaa ottaa selvää näistä asioista, saatetaan olla hyvin ylseitä vastaamaan ja on ikään kuin uhkailuja, kun tällaisia asioita selvitetään. Mielestäni on hyvin surullista, että tällainen ilmiö lisääntyy yhä uusille aloille — ajattelisin, että perinteisten rakennus- ja ravintola-alojen lisäksi etenkin aloille, joilla töitä voidaan tehdä verkossa ja joilla työajat ovat hyvin vaihtelevia ja töitä voi tehdä mistä vain.

Edustaja Satonen nosti hyvin sitä asiaa esille, että meillä pitää olla yrittämisen vapaus ja vapaus luoda uutta, mutta se, jos normaali työ ruvetaan korvaamaan tämäntyyppisellä pakkoyrittäjyydellä, jossa kierretään lainsäädännön velvoitteet, ei todellakaan ole oikein. Eli olen todella mielissäni, että tätä porsaanreikää yritetään tilkitä ja taas kerran mennään eteenpäin.

Myös edustaja Myllykoski nosti mielestäni hyvän asian: sen, että tavalliset yrittäjätään kärsivät kilpailutilanteessa, jos toiset pelaavat vilunkipeliä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen, kolme minuuttia.

14.58 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä pakkoyrittäjyydestä: Se on tietenkin täysin tuomittavaa, ja tämä lainsäädäntö toivon mukaan jo antaa-kin nyt välineitä myös näihin rajanvetotilanteisiin. Tietenkin tässä kaikessa on kysymys myös siitä, että meidän valvontaresurssit ovat riittävät, ja olen sitä mieltä, että me tarvitaan kyllä kaiken kaikkiaan lisää valvontaresursseja siihen, mitä työelämässä tällä hetkellä tapahtuu.

Tämän lain taustalla on laaja kolmikantainen valmistelu. Kun pohjaesitys lähti lausuntokierrokselle, niin tämän kriittisen lausuntopalautteen jälkeen, johon täällä on viitattu, tätä on myös kolmikantaisesti muokattu siihen suuntaan, jota näistä lausuntopalautteista saatiin. Pitää muistaa, että tämä työsopimuslaki on yleislaki ja tämä koskee nyt kaikkia työsuhteita ja rajanvetotilanteita näissä tilanteissa. Täällä edustaja Lehto viittasi ja muissakin puheenvuorossa viitattiin alustatyöhön ja alustatyödirektiiviin, joka EU:ssa on komission kautta valmisteilla, ja se koskee rajatusti nimenomaan tätä alustatyötä, mutta tämä koskisi myös muuntyyppisiä työntekotilanteita.

Miksi tässä sitten ei ole lähdetty kieltämään tätä, kun on osin esitetty myös sitä, että kieltäisiin työsuhteen naamiointi lainsäädännössä? Siinä on taustalla se, mitä työsopimus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2022 vp

laissa on todettu säädetyistä työsuhteen tunnusmerkeistä. Eli työsuhteen tunnusmerkit ovat ne, että työtä tehdään työnantajan lukuun työnantajan johdon alaisuudessa ja valvonnan alaisena ja vastiketta vastaan. Nämä kaikki ovat jo pakottavaa oikeutta. Ei sitä tarvitse erikseen sanoa, että tämä pitää kieltää, vaan ne ovat pakottavaa oikeutta: Silloin kun nämä tunnusmerkit täyttyvät, se on työsuhde. Vaikka siellä olisi toisin sovittu, niin se sitten arvioidaan. Tämä laki antaa nyt mahdollisuuden siihen, että tehdään epäselvissä tilanteissa kokonaisarvio siitä, mikä on tosiasiallinen tilanne, ja sen pohjalta viranomaiset voivat sitten tehdä ratkaisuja.

Nythän näitä ratkaisuja tehdään. Niitä tekee ETK, niitä tekee Tapaturmavakuutuskeskus, ja näitä joutuvat ratkomaan aluehallintoviranomaiset. Tämä antaa viranomaisille nyt sitten parempaa välineistöä käyttöön siinä, että arvioidaan näitä tilanteita. Tässä asiat menevät kyllä nyt juuri niin kuin täällä monessa puheenvuorossa todettiin. Myllykoski, Pekonen, Taimela ja Essayahkin totesivat — laajasti todettiin — että oikeaan suuntaan mennään. Kyllä tässä on tehty nyt työtä sen eteen, että tähän saataisiin parempaa selvyyttä.

Alustatyödirektiivi on erikseen valmistelussa. Siinäkin Suomen kanta on ollut se, että sen jälkeen, mitä direktiivi sanoo, me Suomen lainsäädännön mukaan kuitenkin sitten määriteltäisiin ja ratkottaisiin nämä tilanteet, koska haluamme, että Suomen työsopimuslainsäädäntö on se, minkä pohjalta näitä päätöksiä tehdään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.